

Resultaten vervolgonderzoek huismus en gier- zwaluw

Haverlanden 197-199, Wageningen

titel rapport
**Resultaten vervolgon-
derzoek huismus en
gierzwaluw**

datum
1 september 2021

projectnummer
P02795

opdrachtgever
Boog Vastgoed B.V.

BRO
projectleider
JvdA

opgesteld door
MvdS

interne controle
RdM

bron Kaft
RdM

BRO
Bosscheweg 107
5282 WV Boxtel
T +31 (0)411 850 400
E info@bro.nl
www.bro.nl

*“Het doel van wetten is niet om af te schaffen of te beperken,
maar om vrijheid te behouden en te vergroten.”*
John Locke

Inhoudsopgave

1 Inleiding	3
1.1 Aanleiding	3
1.2 Doel	3
2 Omschrijving plangebied	3
2.1 Huidige situatie	3
2.2 Toekomstige situatie	3
3 Werkwijze	5
3.1 Huismussen	5
3.2 Gierzwaluwen	6
4 Resultaten	7
4.1 Huismussen	7
4.1.1 Nestlocaties	7
4.1.2 Leefgebied	7
4.1.3 Omgevingscheck	7
4.2 Gierzwaluwen	7
4.2.1 Nestlocaties	7
4.2.2 Omgevingscheck	8
4.3 Overige soorten	8
5 Effectenbeoordeling en toetsing	8
5.1 Huismussen	8
5.2 Gierzwaluwen	8
5.3 Overige soorten	8
6 Conclusie	9
7 Bronnen	10
8 Verklarende Woordenlijst	11

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De initiatiefnemer is voornemens de huidige bebouwing aan de Haverlanden 197-199 te slopen, en hier twee appartementencomplexen te realiseren. Middels een verkennend flora- en faunaonderzoek (quickscan), uitgevoerd door BRO¹, is vastgesteld dat de gebouwen binnen het plangebied potentiële nest- en verblijfplaatsen bevatten voor huismus en gierzwaluw. Naar aanleiding hiervan is protocollair huismus-, en gierzwaluwonderzoek uitgevoerd in het seizoen van 2021, om nesten van huismus en gierzwaluw vast te stellen dan wel met voldoende zekerheid uit te sluiten. In dit rapport worden de resultaten van dit nader onderzoek gepresenteerd.

1.2 Doel

Dit onderzoek zal antwoord geven op de volgende vragen:

- Zijn er nestplaatsen van de huismus aanwezig in de betreffende bebouwing?
- Zijn er nestplaatsen van de gierzwaluw aanwezig in de betreffende bebouwing?
- Zo ja, hoeveel nestplaatsen van huismus en gierzwaluw betreft het hier?
- Leiden de werkzaamheden tot verlies of verstoring van nest- en/of verblijfplaatsen?
- Leidt de sloop tot overtreding van de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming en is een ontheffingsaanvraag noodzakelijk?

Indien bij aanwezigheid van beschermde soorten het treffen van maatregelen noodzakelijk is, omdat de huidige nestplaats komt te vervallen/wordt verstoord, dan zullen deze

(ten behoeve van een ontheffingsaanvraag) voldoende moeten worden onderbouwd middels een separaat activiteitenplan. Hierbij moet vast komen te staan dat de functies die de gebouwen hebben voor de soort(en) behouden blijven. Ook dient te worden getoetst of de huidige staat van instandhouding van de soort(en) niet in het geding is.

Ten behoeve van het eventueel indienen van een ontheffingsaanvraag dienen ook aspecten als doel, (wettelijk) belang en alternatievenafweging te worden onderbouwd. Deze eventuele vervolgfase ten behoeve van een ontheffingsproject maakt geen deel uit van onderhavig vervolgonderzoek.

2 Omschrijving plangebied

2.1 Huidige situatie

Het plangebied is gelegen binnen de bebouwde kom van Wageningen. In figuur 2 is de topografische ligging van het plangebied weergegeven.

Het plangebied bestaat momenteel uit een woonhuis en een bedrijfsopstal, thans gebruikt als autogarage. Het plangebied is geheel verhard, op een kleine stukje opgaand groen in het zuidoosten na. In figuur 3 is een luchtfoto van het plangebied en de directe omgeving weergegeven. De figuren 1, 4 en 5 geven een impressie van het plangebied, middels foto's die zijn genomen tijdens het verkennende veldbezoek.

2.2 Toekomstige situatie

De initiatiefnemer is voornemens de huidige bebouwing te slopen, en twee appartementencomplexen te realiseren. Per complex zijn 10 appartementen voorzien. Op de binnenplaats zal een groene openbare ruimte worden aangelegd. Figuur 6 geeft een beeld van de toekomstige situatie.

¹ BRO is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is de brancheorganisatie voor groene adviesbureaus en heeft als doel kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging. Onze werkzaamheden voeren wij dan ook uit volgens de door het NGB vastgestelde gedragscode (versie juni 2008, aangevuld in februari 2010). De medewerkers binnen de discipline ecologie voldoen aan de door het Ministerie van EZ genoemde voorwaarden voor ter zake deskundigen op het gebied van ecologisch onderzoek. Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde protocollen en richtlijnen voor onderzoek.

Figuur 1: Woonhuis en garage gezien vanuit de oosthoek

Figuur 2: Topografische kaart ligging plangebied (1:25.000)

Figuur 3: Luchtfoto plangebied en directe omgeving

Figuur 4: Voorzijde woning

Figuur 5: Westhoek plangebied

Figuur 6: Toekomstige situatie plangebied

3 Werkwijze

3.1 Huismussen

Ten aanzien van de huismus zijn tussen 1 april en 15 mei 2021 twee veldbezoeken uitgevoerd, met een tussenliggende periode van minimaal 10 dagen, in de ochtenduren tussen 8.00 uur en 12.00 uur. Tabel 1 geeft een overzicht van de uitgevoerde veldbezoeken voor huismussen. Tijdens de veldbezoeken is gelet op de aanwezigheid van roepende huismussen. Mannetjes huismussen roepen met name in het voorjaar ('s ochtends) vaak vanaf de dakranden/goten waar hun nesten zich bevinden. Tevens is gedurende de veldbezoeken in de ochtend gelet op huismussen die (met nestmateriaal of voedsel) onder dakpannen of andere nestlocaties verdwijnen. Op basis van de veldbevindingen is bepaald of zich onder het dakpannen dak van de te renoveren woningen broedlocaties van de huismus bevinden. De onderzoeksinspanning is conform hetgeen is gesteld in het kennisdocument van de huismus (BIJ12, versie 1.0 juli 2017).

Volgens de soortenstandaard kan de aanwezigheid van een nest van een huismus als volgt worden aangetoond:

1. een nestindicatieve waarneming:
 - een nest of nestbouw of

- bezoek van een huismus aan een waarschijnlijke nestplaats (nest zelf vaak niet zichtbaar, maar gras-sprieten of veertjes steken uit) of
- transport van voedsel of ontlastingspakketjes of
- bedelende jongen in nest (vlak voor uitvliegen goed te horen, steken kopjes uit nestopening).

2. minimaal 1 waarneming in potentieel broedbiotoop in de periode 10 maart t/m 20 juni van:

- een zingend mannetje (veelal op de dakrand) of
- aanwezigheid van een paartje bij een potentiële nestplaats of
- balts.

Afwezigheid van broedende huismussen is aangetoond, als er tijdens twee gerichte veldbezoeken in de periode 1 april tot en met 15 mei (met tien dagen tussen beide veldbezoeken) of tijdens vier gerichte veldbezoeken in de periode 10 maart tot en met 20 juni geen aanwezigheid kan worden aangetoond. Tijdens de veldbezoeken waren de weersomstandigheden voor het waarnemen van huismussen gunstig.

Tabel 1 Bezoeken i.v.m. huismusinventarisaties

Datum	Type onderzoek	Tijdsduur onderzoek	Weer	Temperatuur
13-04-2021	Nestlocaties huismus	09.00-10.00	Wind gemiddeld 2 Bft Half bewolkt Geen neerslag	3°C
11-5-2021	Nestlocaties huismus	08.30-09.30	Wind gemiddeld 1 Bft Geheel bewolkt Geen neerslag	12°C

3.2 Gierzwaluwen

Voor de gierzwaluw zijn in de periode van half mei tot half juli 2021 drie veldbezoeken uitgevoerd met een tussenliggende periode van minimaal 10 dagen. Tabel 2 geeft een overzicht van de uitgevoerde veldbezoeken voor gierzwaluwen. De veldbezoeken zijn gedurende de avondschemering voor zonsondergang uitgevoerd. In de betreffende periode schein groepen gierzwaluwen langs gevels van panden waarin zich nesten bevinden. De vrouwtjes die zich op het nest bevinden beantwoorden vervolgens het “gieren” van langs vliegende groepen soortgenoten. Bovendien zijn tijdens de avondschemering vaak invliegende vogels waar te nemen. De onderzoeksinspanning is conform hetgeen is gesteld in het kennisdocument van de gierzwaluw (BIJ12, versie 1.0 juli 2017).

De gierzwaluw is een trekvogel die pas vanaf eind april in Nederland terugkeert vanuit Afrikaanse wintergronden. Kolonies zijn snel herkenbaar doordat de vogels geregeld bij de nesten zwermen en roepen. Deze waarnemingen zijn echter indicatief. Het vaststellen van een broedgeval geschiedt door het waarnemen van een in- of uitvliegende vogel.

De afwezigheid van broedende gierzwaluwen kan voldoende aannemelijk gemaakt worden als er geen waarnemingen zijn verricht die duiden op de aanwezigheid van een nest na:

- minimaal 3 inventarisatiemomenten met een tussenliggende periode van minimaal 10 dagen
- waarvan minimaal 1 inventarisatie tussen 20 juni en 7 juli (jongen aanwezig)
- tussen 2 uur voor zonsondergang tot zonsondergang
- tijdens goede (droge) weersomstandigheden.

De veldbezoeken zijn uitgevoerd tijdens goede (droge) weersomstandigheden, wat gunstig is voor het waarnemen van gierzwaluwen (zie tabel 2).

Tabel 2 Bezoeken i.v.m. gierzwaluwinventarisaties

Datum	Type onderzoek	Tijdsduur onderzoek	Zon onder	Weer	Temperatuur
27-5-2021	Nestlocaties gierzwaluw	19.40-21.40	21.44	Wind gemiddeld 2 Bft Geheel bewolkt Geen neerslag	12°C
16-6-2021	Nestlocaties gierzwaluw	20.00-22.00	22.02	Wind gemiddeld 1 Bft Onbewolkt Geen neerslag	28°C
28-6-2021	Nestlocaties gierzwaluw	20.00-22.00	22.03	Wind gemiddeld 1 Bft Half bewolkt Geen neerslag	22°C

4 Resultaten

4.1 Huismussen

4.1.1 Nestlocaties

Bij de bebouwing binnen het plangebied zijn geen nesten of nestindicatief gedrag van de huismus waargenomen. Er kan redelijkerwijs aangenomen worden dat er geen nestlocaties van huismus aanwezig zijn binnen het plangebied.

4.1.2 Leefgebied

Binnen het plangebied werd af en toe van de struiken langs de oost- en westgrens gebruik gemaakt door huismussen (figuur 7). De struiken langs de oostzijde betreffen een groenstrook van de gemeente. De westzijde bestaat uit een vrij kleine hoeveelheid tuinbeplanting, welke bij de werkzaamheden verloren gaat. De huismussen bevonden zich ook in de omgeving van het plangebied in groene struikvormers in de voor- en achtertuinen in de omgeving van het plangebied, wat veelvuldig aanwezig is. Het is niet aannemelijk dat het groen binnen het plangebied essentieel is voor de huismus. De voorgenomen ingreep zal dan ook niet leiden tot het verloren gaan van leefgebied van de huismus.

4.1.3 Omgevingscheck

In de omgeving zijn vrij grote aantallen huismusnesten geïdentificeerd, zie figuur 7. Deze nesten bevinden zich aan vrijwel alle zijdes van het plangebied onder de dakpannen van de woningen welke via de gevelpannen of dakgoot werden bereikt. Een aantal van de woningen bevatte inbouwneestkasten in de overstek, met name aan de Haverlanden tegenover het plangebied. De huismus is een soort die zowel voorkomt in de stadcentra als op het platteland, maar een voorkeur heeft voor bebouwde gebieden. Hierbij heeft huis-

mus als vaste rust- en verblijfplaats en nestlocatie een voorkeur voor woningen die openingen hebben die toegang verlenen tot geschikte nestlocatie tussen het dak en het dakbeschot met tevens voldoende groen in de omgeving van de woningen. Direct aangrenzend zijn meer woningen beschikbaar waar huismussen onder kunnen nestelen doordat de meeste panden in de omgeving een pannendak hebben.

4.2 Gierzwaluwen

4.2.1 Nestlocaties

Tijdens het protocollair onderzoek zijn geen nestlocaties van gierzwaluw waargenomen binnen het plangebied. Daarmee kan redelijkerwijs worden aangenomen dat de aanwezigheid van nestlocaties van gierzwaluw binnen het plangebied is uitgesloten.

Figuur 7: Resultaten ecologisch vervolgonderzoek

4.2.2 Omgevingscheck

Boven het plangebied vlogen bij ieder veldbezoek gierzwaluwen op middelmatige hoogte, dit varieerde van 20 – 50 individuen. Het kan daarmee worden aangenomen dat in de omgeving circa 25 nestpaartjes aanwezig zijn. Door de straat werd met enige regelmaat gegierd door een aantal individuen. Hierbij zijn nestlocaties aangetroffen bij woningen aan de overzijde van de Haverlanden (figuur 7). De overige gierzwaluwen waren verder naar het zuiden actief.

4.3 Overige soorten

Er zijn geen waarnemingen gedaan van andere broedende soorten binnen het plangebied. Dit is echter niet volledig uitgesloten en kan van jaar tot jaar verschillen. Hiermee dient rekening te worden gehouden.

5 Effectenbeoordeling en toetsing

5.1 Huismussen

Enkel in de omgeving van het plangebied zijn nestlocaties van huismus aangetroffen. Er gaan bij de werkzaamheden geen nestlocaties van de huismus verloren. Wel is een beperkte hoeveelheid leefgebied van de huismus aanwezig, wat redelijkerwijs niet als essentieel wordt beschouwd. Een overtreding van de Wet natuurbescherming met betrekking tot de huismus is uitgesloten.

5.2 Gierzwaluwen

Enkel in de omgeving van het plangebied zijn nestlocaties van gierzwaluw aangetroffen. Hierdoor gaan geen nestlocaties verloren bij de werkzaamheden. Een overtreding van de Wet natuurbescherming met betrekking tot de gierzwaluw is uitgesloten.

5.3 Overige soorten

Andere diersoorten als vogels, zoogdieren en amfibieën kunnen in het plangebied aanwezig zijn. Hiervoor geldt de zorgplicht. Dit houdt in dat men zorg moet dragen voor aanwezige individuen, ook algemene soorten. Men moet deze dieren de tijd geven om het plangebied te verlaten. Weinig mobiele soorten als egel of pad kunnen met beleid naar buiten het plangebied worden verplaatst.

Daarnaast zijn broedende vogels en hun nesten tijdens het broedseizoen beschermd. Geadviseerd wordt om het opgaand groen binnen het plangebied buiten het broedseizoen te verwijderen, om verstoring te voorkomen. Het broedseizoen loopt gemiddeld van half maart tot half augustus. Geldend is echter de aanwezigheid van een broedgeval.

6 Conclusie

Binnen het plangebied zijn geen nestlocaties van huismus of gierzwaluw waargenomen. Overtreding van een verbodsbe-
paling van de Wet natuurbescherming met betrekking tot
huismus of gierzwaluw is uitgesloten. Er hoeft geen onthef-
fing te worden verkregen, noch zijn er enige vervolgstappen
noodzakelijk met betrekking tot deze soorten.

Wel dienen de volgende maatregelen in acht te worden ge-
nomen:

- Het verwijderen van het opgaand groen dient buiten
het broedseizoen te worden uitgevoerd. Het broed-
seizoen loopt globaal van half maart t/m half augus-
tus;
- Met betrekking tot de zorgplicht dienen eventueel
aangetroffen dieren tijdens de werkzaamheden de
kans te krijgen om het plangebied zelfstandig te ver-
laten. Bij soorten als egel en gewone pad kunnen
de dieren met beleid verplaatst worden naar een
veilige plek buiten het plangebied.

Tabel 3 Overzicht aanwezigheid beschermde soorten en te nemen type maatregelen

Soortgroep	Aanwezig	Hoeveel	Overtreding	Maatregelen
Huisumus	Nee	-	Nee	-
Gierzwaluw	Nee	-	Nee	-
Overige soorten ²	Mogelijk	-	Te voorkomen	Rekening houden met broedseizoen en zorgplicht

² Dit betreft soorten die niet honkvast zijn en/of waarvan de nest/verblijfplaats niet jaarrond is beschermd. Echter mogen de nesten/verblijfplaatsen met eieren of jongen niet worden verstoord/verwijderd. Hieromtrent dient per complex de situatie qua planning en werkzaamheden te worden afgestemd met de begeleidend ecooloog.

7 Bronnen

- Kennisdocument Huismus, versie 1.0 BIJ12 juli 2017
- Kennisdocument Gierzwaluw, versie 1.0 BIJ12 juli 2017
- Ministerie van Economische Zaken 2016. Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen. Lees hier wat de Wet natuurbescherming daarover regelt. Versie 1.3, december 2016. Ministerie van Economische Zaken, Den Haag.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland 2018. Vogelatlas van Nederland. Kosmos Uitgevers, Utrecht.

8 Verklarende Woordenlijst

Activiteitenplan

Een activiteitenplan dient als begeleidend document voor een ontheffingsaanvraag. In het activiteitenplan zijn maatregelen verwoord waarmee de functionaliteit van een rust- of verblijfplaats van een beschermde soort behouden blijft en schade aan individuen wordt voorkomen.

Expert Judgement

Inschatting van een deskundige op grond van zijn/haar kennis en ervaring.

Foerageerhabitat

Het gebied waarbinnen een soort voedsel zoekt.

Foerageren

Zoeken en vinden van voedsel door dieren (jachtgebied).

Functioneel leefgebied

Hiermee wordt het gebied dat is benodigd om de functionaliteit van een voortplantingsplaats of van een vaste rust of verblijfplaats te behouden. Een nestlocatie of voortplantingsplaats kan bijvoorbeeld alleen succesvol functioneren, wanneer er voldoende habitat (schuilgelegenheid, voedsel etc.) van voldoende kwaliteit aanwezig is om te kunnen paren, eieren te leggen en jongen groot te brengen.

Gunstige staat van instandhouding

Er is sprake van een gunstige staat van instandhouding van een soort of habitatype als de omstandigheden

waarin de soort of het habitatype voorkomt perspectief bieden op een duurzaam voortbestaan van die soort of dat habitatype.

Habitat

Omvat de plaatsen waar een bepaald organisme voorkomt doordat de abiotische en biotische factoren (niet levende en levende natuur) van die plaatsen voldoen aan de eisen en toleranties die het organisme stelt om te kunnen overleven, groeien en zich voortplanten.

Mitigerende maatregelen

Maatregelen die negatieve effecten bij een ingreep voorkomen of reduceren.

Omgevingscheck

Een omgevingscheck wordt uitgevoerd bij verlies van leefgebied van een jaarrond beschermde functie van een soort die door een ingreep (tijdelijk) verloren gaat. De omgeving van de ingreep wordt door een ter zake deskundige beoordeeld op aanwezigheid van voldoende alternatief leefgebied en/of potentiële verblijfplaatsen.

Ontheffing

De Wet natuurbescherming is gemaakt om planten- en diersoorten die vrij in het wild leven te beschermen. Om deze kwetsbare soorten te beschermen bevat de Wet natuurbescherming een aantal verbodsbepalingen. Onder bepaalde voorwaarden mogen de activiteiten wel doorgaan, daarvoor kan een ontheffing benodigd zijn. Een ontheffing is een besluit waarbij in een individueel concreet geval een uitzondering op een wettelijk verbod wordt gemaakt.

Populatie

Een biologische populatie is een groep individuen van dezelfde soort die zich onderling voortplant en als zodanig geïsoleerd is van andere zulke groepen.

Rode Lijst

Rode Lijsten laten zien welke soorten zijn verdwenen en welke soorten in een gebied sterk zijn achteruitgegaan of zeldzaam zijn. Er bestaan verschillende Rode Lijsten. Voor vogels, voor zoogdieren, planten, paddenstoelen, insecten en voor allerlei andere soortgroepen. Rode Lijsten hebben geen officiële juridische status. Plaatsing op de lijst maakt een dier dus nog geen 'beschermde diersoort' in de zin van de Wet natuurbescherming. De Rode Lijsten hebben in de praktijk wel een belangrijke signaleringsfunctie. Door de Rode Lijst te raadplegen, kunnen alle instellingen die met natuurbehoud te maken hebben rekening houden met bedreigde soorten.

Vaste rust- of verblijfplaats

Een plek binnen het leefgebied van een soort die essentieel is voor de levenscyclus van een individu. De Wet natuurbescherming omschrijft niet exact wat een vaste rust- of verblijfplaats is. Dit is soortafhankelijk.

www.bro.nl | info@bro.nl

Hoofdvestiging Boxtel

Boscheweg 107
5282 WV Boxtel
T +31 (0)411 850 400

Vestiging Amsterdam

Rhijnspoorplein 38
1018 TX Amsterdam
T +31 (0)20 506 19 99

Vestiging Tegelen

Industriestraat 94
5931 PK Tegelen
T +31 (0)77 373 06 01